

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Naturvårdsfunktionen

Lars-Göran Olsén

BEVARANDEPLAN

Fastställd

2006-01-27

Diarienummer:

511-0838-2005

Bevarandeplan för Natura 2000 - område

SE0410174 Gömarken

Kommun: Ronneby

Områdets totala areal: 111,8 ha *Områdestyp:* pSCI

Naturgeografisk region: Boreal Kontinental

Markägareförhållanden: Privat

Natura 2000-områden avsätts till skydd för utvalda och listade naturtyper och arter inom hela EU. Bevarandeplanen är ett dokument som beskriver syftet med utpekandet av varje enskilt Natura 2000-område och anger vilka bevarandeåtgärder som planeras. Observera att det i området även kan förekomma andra värdefulla naturvärden som inte omfattas av Natura 2000 och detta dokument.

Bevarandesyfte och bevarandemål formuleras med utgångspunkt från vilka lokala förutsättningar som krävs för att listade arter och naturtyper skall ha "gynnsam bevarandestatus". För en listad art kan det innebära att tillräckligt många individer finns inom området, att reproduktion sker, och att artens livsmiljö är tillräckligt stor. För naturtyper kan det handla om att området är tillräckligt stort, att viktiga strukturer och funktioner finns, att de arter som är typiska för området är livskraftiga. En typisk art för en naturtyp är mindre allmän, lätt att hitta och känna igen och den indikerar gynnsam bevarandestatus för naturtypen.

Ingrepp "som på ett betydande sätt kan påverka miljön" i ett Natura 2000-område kräver tillstånd från länsstyrelsen (7 kap 27-29 §§ miljöbalken). Bevarandeplanen ska underlätta bedömningen av om tillstånd krävs och kan beviljas. Bevarandeplanen fastställs av länsstyrelsen och kan revideras när ny kunskap tillkommer eller om omständigheterna i eller utanför området ändras.

Nedanstående naturtyper och arter enligt EU:s habitat- och fågeldirektiv ingår i området (* anger att arten/naturtypen är prioriterad i vissa sammanhang). I kolumnen "beslutad areal" anges vad som är av regeringen beslutat. I kolumnen "konstaterad areal" framgår vad länsstyrelsen efter fältbesök eller på annat sätt anser är korrekt areal. Information om ändrad areal eller ny kunskap om arter/naturtyper inom området meddelas till Naturvårdsverket. Regeringen tar sedan beslut om eventuella ändringar.

*Naturtyper**Beslutad Konstaterad
areal(ha) areal(ha)*

1210	Årnuell vegetation på driftvallar	1,1	
1220	Perenn vegetation på steniga stränder	10	
1230	Vegetationsklädda havsklippor	10	
1630	*Havsstrandängar av Östersjötyp	1,1	
2320	Torra sanddyner och sandfält med ljung- och kråkbärshedar	1,1	0
6270	*Artrika torra-friska lågländsgräsmarker av fennoskandisk typ	6,7	
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	1,1	
8220	Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar	10	
9070	Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ	0	
9080	*Lövsumpskogar av fennoskandisk typ	4,4	0
9190	Äldre ekskogar på sura, sandiga marker	48	0
91D0	*Skogbevuxen myr	5,6	

*Arter**Beslutad*

Groddjur	1166	Triturus cristatus	Större vattensalamander	☒
Skalbaggar	1084	Osmoderma eremita	*Läderbagge	☒

Bevarandesyfte

Syftet med utpekandet av Gömarken till nätverket Natura 2000 är främst att i den biogeografiska regionen bidra till att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för naturtyperna 9070 Trädklädda betesmarker, 1630 *Havsstrandängar av Östersjötyp, 2320 Torra sanddyner och sandfält med ljung- och kråkbärshedar och 6270 *Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ. Andra naturtyper i området är 1210 Årull vegetation på driftvallar, 1220 Perenn vegetation på steniga stränder, 7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn, 8220 Klippvegetation på silikatrika bergsluttningar och 91D0 Skogbevuxen myr.

Området skall också bidra till att gynnsam bevarandestatus uppnås för Större vattensalamander (1166) och Läderbagge (1084).

1230 vegetationsklädda havsklippor saknas i området enligt fastställd definition. Äldre ekskog på sura, sandiga marker och *lövsumpskogar av fennoskandisk typ ligger båda på betad mark med lång hävdkontinuitet och marken förs därför till 9070 Trädklädda betesmarker.

Beskrivning av området

Området är ett ca 110 ha stort utmarksbete med mycket lång hävdkontinuitet. Större delen av området är av skogsvårdsstyrelsen klassat som nyckelbiotoper, bland annat ingår en stor del av en av de största nyckelbiotoperna i Blekinge (95 ha) med ädelnaturskog där det bland annat finns de som missgynnade rödlistade arterna idegran, grå skärelav och korallticka, en tallsumpskog (5,5 ha) och en alsumpskog (6,2 ha). I nyckelbiotoperna finns flera signalarter t ex desmeknopp, murgröna och buskstjärnblomma, lavarna rostfläck, glansfläck, skriftlav, korallav, guldspudrad spiklav och grå vårtlav, svamparna tallticka, mossorna blåmossa, krusig ulota, fällmossa, stubbspretmossa, klippfrulania, guldlockmossa, porelloroch långflikmossa. Ett stort antal spärrgreniga träd, främst ek visar att området tidigare varit öppnare. Flera rödlistade lavar finns på många ställen i området, t ex . Läderbagge finns i flera träd och förutsättningen för kontinuitet av mulmträd är god. Mindre delar av området har varit uppodlade och ännu 1918 fanns åkrar i området. I Gömarken finns en myr med mjukmattor och sumpskogar. Längs kusten finns mindre strandängar, sandiga områden och driftvallar.

Inom området kan finnas befintlig anläggning/utrustning för militär kraftledning och/eller telekommunikation. Förutsatt att ingen skada sker på de naturtyper och arter som skall skyddas inom Natura 2000-området så kan skötsel och underhåll av dessa anläggningar ske även fortsättningsvis.

Hotbild. Vad kan påverka negativt?

- Skogbruk såsom plantering av gran och andra för området främmande trädslag, gallringar och avverkningar. Körning med skogsmaskiner kan skada marken så att läckage av näringsämnen kan ske och som påverkar avrinningen i området.
- Igenväxning av gläntor i skogen och att massiva buskage breder ut sig längs stränderna.
- Konkurrens från gran eller från andra främmande trädslag.
- Utsläpp från land eller till havs som kan försämra vattenkvaliten.
- Förekomst av mink försämrar för fågellivet.

De hävdade naturtyperna påverkas negativt av:

- Minskat eller upphört betes, vilket på sikt leder till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av parasitbekämpningsmedel som utsöndras i aktiv form med spillningen t ex avermectiner är ett hot mot dynglevande insektsfauna.
- Övergödning av den marina miljön kan öka pålagring med ruttnande tång och alger. I äldre tider förekom tångtäkt och därigenom hölls strandområdena fria från större tångvallar/driftvallar.

Läderbagge:

- Ett antal av de träd där läderbaggen förekommer hotas genom konkurrens från yngre lövträd och gran.
- Konkurrens av gran, vilken hindrar bildandet av jätteträd. Gran kan möjligen förekomma i mindre omfattning.
- Eventuell förekomst av stackmyror. Främst hotas artrikedomen bland insekter, då myrorna är effektiva rovdjur som gärna äter insekter, bl a larver. Även t ex lavar och andra epifyter kan påverkas negativt, då stackmyrornas luktspår av myrsyra sänker pH-värdet på olika ytor, exempelvis trädbark. Lågt pH innebär risk för att etablerade arter försvinner och att nya arter inte kan etablera sig. Andra arter av myror är utgör inget hot.

De rödlistade och/eller skyddsvärda arterna i reservatet kan ha delar av sin population utanför området i äldre skogar som inte har något skydd för naturvärdena. Detta kan innebära att åtgärder utanför Natura 2000-området kan minska populationsstorlekar och arealen lämpliga biotoper för dessa arter och därmed minska förutsättningarna för dessa arters långsiktiga överlevnad. Detta hot planeras att undanröjas med en större reservatsbildning där alla skyddsvärda områden och mellanliggande områden skyddas för att minska risken för fragmentering.

Bevarandeåtgärder

Områdesskydd

- Bildandet av ett större naturreservat planeras under 2005-2006 där även Gö bokskog kommer att ingå.
- Strandskydd gäller enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken. Strandskydd gäller 100 meter från strandlinjen (ut i vattnet och inåt land). Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden till exempel uppförande av ny byggnad. Undantag från förbudet gäller till exempel för byggnader som behövs för de areella näringarna eller verksamheter till vilka tillstånd har lämnats enligt miljöbalken.
- Skydd för landskapsbilden gäller enligt naturvårdslagen § 19.
- Läderbaggen fridlyst. (1 a § Artskyddsförordningen (1998:179) samt NFS 1999:12).
- Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och förvaring av levande exemplar samt försäljning av levande och döda exemplar av läderbagge och vattensalamander. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen).
- Miljöersättning för bevarande av betesmarker och slåtterängar enligt Miljö- och landsbygdsprogrammet för Sverige år 2000-2006 finns på delar av området.

Behov av skötselåtgärd

Luckröjningar och borttagande av träd som växer upp i kronorna på äldre träd av hagmarkstyp (se även bevarandemål för större vattensalamander).

Uppföljning av naturtyper och arter

Metod och tidplan för uppföljning av naturtyper och annexarter, enligt habitatdirektivet, formuleras efter ytterligare riktlinjer från Naturvårdsverket och efter avslutad nationell Basinventering av Natura 2000 och skyddade områden.

Litteratur/Referenser

- Isaksson, S. 1989. Ödegårdar på Göhalvön. Uppsats i kulturgeografi. Kulturgeografiska institutionen Stockholms universitet.
- Gärdenfors, U. (ed.) 2005. Rödlistade arter i Sverige 2005 – The 2005 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Länsstyrelsen i Blekinge Län 1990. Göholm, Naturvärden och markhistoria.
- Länsstyrelsen i Blekinge Län 1994. Våtmarker i Blekinge.
- Mykologveckan 2003 i Blekinge. Rapport från Blekinge flora.
- Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopinventeringar på Göholm 1997-2004. Objekt nummer 030540311, 030543012, 030543021, 030543022 och 030543023.
- Ängs- och betesinventeringen.

.

Bilagor

Bilaga 1: Karta med Natura 2000-områdets gräns.

Ingående naturtyper

För generella beskrivningar av naturtypens förutsättningar, se "Art- och naturtypsvisa vägledningar för Natura 2000" på Naturvårdsverkets hemsida. (www.naturvardsverket.se)

1210 Annuell vegetation på driftvallar

- Bevarandemål:**
- Arealen annuell vegetation på driftvallar ska vara 1 ha.
 - Ingen tångtäckt förekommer i naturtypen.
 - Förekomsten av typiska arter för naturtypen är idag okänd. Möjligen inventeras typiska arter i kommande Basinventering för Natura 2000 och skyddade områden, därefter formuleras mål för dessa.
- Beskrivning:**
- Generellt gäller för naturtypen
Kväverika driftvallar med vegetation av ettåriga växter. Driftvallarna uppkommer genom att tång, vass eller annan vegetation drivit med vattnet genom strömmar och vågrörelser och lagrats upp som små "vallar" längs stränderna.
Karaktärsarter: Vanliga arter är gåsört, kvickrot och mållor (*Atriplex* spp). Vid välhävda förhållanden förekommer bl.a. marviol och trampört, i ohävdade miljö t. ex. åkertistel, snärjmåra, renfana och gulsporre.
- Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus
- Driftvallarna består av ansamlingar av blåstång och säv samt annat organiskt material
 - Hyser samhällen av kvävegynnade, annuella växter.
 - Vegetationen varierar med åldern på driftvallen.
 - Stränderna består av sten eller grus.
 - Kontinuerligt tillskott av driftmaterial.
 - Rik insektsfauna samt vissa kräftdjur.
 - Välutvecklade driftvallar är en viktig miljö för näringssökande, rastande vadare.
 - Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i habitatet.
- Bevarandestatus:** Bedömning av bevarandestatus sker i samband med basinventeringen av Natura 2000 och skyddade områden.

1220 Perenn vegetation på steniga stränder

- Bevarandemål:**
- Arealen perenn vegetation på steniga stränder ska vara 10 ha.
 - Täckningsgraden av buskar ska understiga 15 % och träd saknas.
 - Främmande arter eller negativa indikatorarter (vresros, nässlor, vass, blåtåtel, knylhavre, bergrör) bör ej förekomma inom habitatet eller ha en maximal utbredning på 5 m²/ha.
 - Stränderna ska ha en naturlig struktur och vegetationszonering, utifrån substrat och topografi.
 - Förekomsten av typiska arter för naturtypen är idag okänd. Möjligen inventeras typiska arter i kommande Basinventering för Natura 2000 och skyddade områden, därefter formuleras mål för dessa.
- Beskrivning:**
- Generellt gäller att perenn vegetation på steniga stränder finns på de övre delarna av klapperstensstränder. Många olika vegetationstyper finns ovanför den omedelbara strandzonen. I de äldre delarna kan antingen gräs-, ljung- och risvegetation eller en vegetation dominerad av mossor och lavar utvecklas. Karaktärsarter är strandkål, saltarv, strandråg, strandärt, kvickrot, röllika och strandkvanne. Vegetationens utformning är beroende av hur exponerad stranden är för vind och vågor. Stränderna är vanligen ohävdade.
- Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus
- Stranden skall vara exponerad för vind och vågor vilket gör att vegetationen varierar, allt från nästan vegetationsfria stränder närmast havet till strandängsvegetation i de övre delarna.
 - Vattenkvaliteten skall vidare vara god.
 - De typiska arterna för området ska ha långsiktigt hållbara populationer.
- Bevarandestatus:** Bedömning av bevarandestatus sker i samband med basinventeringen av Natura 2000 och skyddade områden.

1230 Vegetationsklädda havsklippor

- Bevarandemål:**
- Arealen vegetationsklädda havsklippor ska vara X hektar.
 - Trädskiktets (träd och buskars) täckningsgrad ska vara högst 10 %.
 - Andelen vegetationsfri mark (exkl. skorplavar) ska vara minst 50 %.
 - Förekomsten av typiska arter (kärlväxter och lavar) för naturtypen är idag okänd. Möjligen inventeras typiska arter i kommande Basinventering för Natura 2000 och skyddade områden, därefter formuleras mål för dessa.
- Beskrivning:**
- Generellt gäller för naturtypen
Havsklippor med gräs- och örtvegetation. Gränsdragning mot vatten går vid lägsta lågvattenlinjen och mot land där havets påverkan upphör.
Karaktärsarter: Trift, gulkämpar, kustbaldersbrå och skörbjuggsört. Närmast vattenlinjen blågrönalgen *Calothrix scopularum* och skorplavar.
- Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus
- Läge i förhållande till havet, geologi, morfologi och naturgeografiskt läge inverkar på denna mångsidiga naturtyp.
 - Zonerad och varierad vegetation. Från klippor närmast havet till mer skyddade lägen, där tjockare jordlager kunnat bildas.
 - Rikt fågelliv.
 - Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i habitatet. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.
- Bevarandestatus:** Bedömning av bevarandestatus sker i samband med basinventeringen av Natura 2000 och skyddade områden.

1630 *Havsstrandängar av Östersjötyp

Bevarandemål:

- Arealen havsstrandängar av östersjötyp ska vara 1,1 hektar.
- 95 % av naturtypens areal ska vara väl avbetade (7-10 cm) varje år vid vegetationsperiodens slut och ingen skadlig ansamling av förna ska förkomma. Avbetningen ska dock bedömas med hänsyn till variationen i nederbörd mellan år. Obetade tuvor och rator får förkomma.
- Täckningsgraden av vedartad igenväxningsvegetation får inte överstiga mer än 1 % av den totala arealen. (Med "igenväxningsvegetation" avses sådana träd, buskar och annan markvegetation som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag.)
- Havsstrandängar är som regel busk- och trädfräa; buskar och träd får högst täcka 1 % av naturtypsarealen och ska ha vuxit upp i välhävda landskap. (Med "träd och buskar som vuxit upp i välhävda landskap" avses sådana träd och buskar som haft en funktion i den äldre markanvändningen, och präglats av denna, och sådana som genom ålder, grovlek och växtsätt tydligt visar att de kunnat växa upp i ett välhävdat landskap.)
- Vass, havssäv och veketåg förekommer inte med enskilda täta bestånd över 30 m².
- Förekomst av typiska arter för naturtypen är idag okänd. Typiska arter kommer att inventeras i Basinventeringen för Natura 2000 och skyddade områden, därefter formuleras mål för dessa.

Beskrivning: Generellt gäller att havsstrandängar av Östersjötyp är en naturtyp som är starkt präglad av långvarig hävd (bete/slätter). Genom hävden bibehåller strandängarna sin öppna karaktär. Floran och faunan är artrik med många arter som inte finns i andra miljöer. Vegetationen är mer eller mindre tydligt zonerad. Närmast vattenlinjen växer bl.a. havssäv och blåsäv, därinnanför salttåg och krypven, längst upp gulkämpar och trift. De hävdade strandängarna är viktiga för häckande och födosökande vadare, gäss och ånder.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

- Havsstrandängarna kräver kontinuerlig hävd för att bevara den karaktäristiska artsammansättningen. Det är viktigt att betessäsongen kommer igång medan lågvatten råder och vassvegetationen är smaklig för betesdjuren. Förlängd betesperiod på hösten är en fördel. En mosaik av olika hårt betade ytor är gynnsamt för bl.a. fågellivet.
- Betesdjuren bör beta ända ut i vattenlinjen, så att vassvegetationen hålls tillbaka. Ingen stängsling mot vattenlinjen bör förekomma.
- Näringsstatusen i marken skall vara naturlig dvs. ingen tillförsel av handelsgödsel. Ingen stödutfodring inom betesfällan (annat än två veckor vid betespåsläpp och installning) får ske.
- I naturtypen får det inte förekomma kalkning, dikning eller insädd av för naturtypen främmande arter.
- Vattenkvaliteten ska vara god, vilket är en förutsättning för bete. Övergödning bör begränsas så att pålagring med ruttnande tång och alger inte ske, i vissa fall kan tångtäkt bli nödvändig. Området kräver återkommande översvämningar.
- De typiska arterna för området ska ha långsiktigt hållbara populationer.

Bevarandestatus: Bedömning av bevarandestatus sker i samband med basinventeringen av Natura 2000 och skyddade områden.

2320 Torra sanddyner och sandfält med ljung- och kråkbärshedar

Bevarandemål:

Beskrivning: Enligt ny beslutad definition är detta en inlandsnaturtyp där sanden härrör från glaciälviala avlagringar. Definitionsmässigt finns 2320 Torra sanddyner och sandfält med ljung- och kråkbärshedar inte i Gö. Vid basinventeringen av området fastställs till vilken naturtyp som detta område ska föras till.

Bevarandestatus: Bedömning av naturtyp och dess bevarandestatus sker i samband med basinventeringen av Natura 2000 och skyddade områden.

6270 *Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ

- Bevarandemål:*
- Arealen artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ ska vara 6,7 hektar.
 - 95 % av naturtypens areal ska vara väl avbetade varje år vid vegetationsperiodens slut och ingen skadlig ansamling av förna ska förkomma. Avbetningen ska dock bedömas med hänsyn till variationen i nederbörd mellan år. Obetade tuvor och rator får förkomma. (Med "väl avbetad" menas att vegetationshöjden vid vegetationsperiodens slut i genomsnitt är mellan 3-5 cm på torra-friska marker och mellan 7-10 cm på fuktiga marker.)
 - Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i välhävdade landskap ska inte överstiga 30%. (Med "träd och buskar som vuxit upp i välhävdade landskap" avses sådana träd och buskar som haft en funktion i den äldre markanvändningen, och präglats av denna, och sådana som genom ålder, grovlek och växtsätt tydligt visar att de kunnat växa upp i ett välhävdat landskap.)
 - Täckningsgraden av vedartad igenväxningsvegetation får inte överstiga mer än 1 % av den totala arealen (Med "igenväxningsvegetation" avses sådana träd, buskar och annan markvegetation som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag.)
 - Täckningsgraden av negativa indikatorarter får inte överstiga mer än 1 % av den totala arealen.
 - Förekomst av typiska arter för naturtypen är idag okänd. Typiska arter kommer att inventeras i Basinventeringen för Natura 2000 och skyddade områden, därefter formuleras mål för dessa.
- Beskrivning:*
- Generellt gäller att artrika torra-friska gräsmarker har en artrik kärlväxtflora som har utvecklats genom lång hävdkontinuitet. Flora och fauna varierar beroende på bl.a. underlag och hävdhistorik. Träd- och buskskiktet ska ha en krontäckning på högst 30 %.
- Karaktärsarter är vårbrodd, rödven, prästkrage, backnejlika, gullviva, knippfryle, liten blåklocka, backtimjan, fårsvingel, solvända m.fl.
- I Gömarken finns två strandnära områden med artrika torra-friska låglandsgräsmarker, dels i norra delen mellan vägen till Gökälv och Kammarsvik och dels vid Ällekåsaviken.
- Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus
- Naturtypen är beroende av kontinuerlig hävd med röjning av igenväxningsvegetation för att behålla dess öppenhet och den karaktäristiska artsammansättningen.
 - Högst 30 % krontäckning av träd och buskar.
 - Näringsstatusen i marken skall vara naturlig dvs. det får inte förekomma någon tillförsel av handelsgödsel eller stödutfodring (annat än två veckor vid betespåsläpp och installning).
 - I naturtypen får det inte förekomma kalkning, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter.
 - De typiska arterna för området ska ha långsiktigt hållbara populationer.
- Bevarandestatus:*
- Bedömning av bevarandestatus sker i samband med basinventeringen av Natura 2000 och skyddade områden.

7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn

- Bevarandemål:**
- Arealen öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn ska vara 1 hektar.
 - Trädskikt högre än tre meter får inte ha en högre krontäckningsgrad än 30%.
 - Hydrologin i området ska vara naturlig.
 - Förekomsten av typiska arter för naturtypen är idag okänd. Möjligen inventeras typiska arter i kommande Basinventering för Natura 2000 och skyddade områden, därefter formuleras mål för dessa.
- Beskrivning:**
- Generellt gäller för naturtypen:
Öppna eller mycket glest skogbevuxna myrar av typen svagt välvd mosse, fattigkärr, intermediära kärr och gungflyn. Torvtäcknet ska vara minst 30 cm djupt, dock kan gungflyn vara tunnare.
Karaktersarter: Vitmossarter, ängsull, strängstarr, trådstarr, sumpstarr, dystarr, flaskstarr, kallgräs, vitag, vattenklöver, kråklöver, tranbär, rosling, ljung och tuvsäv.
- Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:
- Myrens hydrologi och hydrokemi får inte vara starkt generellt påverkad av antropogena ingrepp. Detta inkluderar att torv inte oxideras som en följd av antropogena ingrepp utan endast som en eventuell följd av naturliga klimatförändringar.
 - Täckningsgraden av botten- fält- busk och trädskikt bör inte förändras till att bli nämnvärt glesare eller tätare. Undantaget fall där förändringen är en för habitatet positiv effekt av restaureringsåtgärder.
 - De strukturer/formelement (ex. tuvor, höljor, kärrfönster, slukhål, dråg, gungflyn) som kan finnas på myren bibehålls. Undantaget det som kan klassas som naturliga förändringar eller positiva förändringar som följd av en lyckad restaureringsåtgärd.
 - Ingen påtaglig minskning av populationerna av de typiska arterna i naturtypen.
- Bevarandestatus:** Bedömning av bevarandestatus sker i samband med basinventeringen av Natura 2000 och skyddade områden.

8220 Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar

- Bevarandemål:**
- Arealen Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar ska vara X hektar (troligen är arealen mycket för stor på grund av att hållmarkerna lutar för lite, arealen fastställs efter basinventeringen).
 - Trädskiktets (träd och buskars) täckningsgrad ska utgöra högst 10 %.
 - Andelen vegetationsfri mark (exkl. skorplavar) ska utgöra minst 50 %.
 - Förekomsten av typiska arter (kärlväxter, lavar) för naturtypen är idag okänd. Möjligen inventeras typiska arter i kommande Basinventering för Natura 2000 och skyddade områden och därefter formuleras mål för dessa.
- Beskrivning:**
- Generellt gäller att Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar utgörs av klippbranter med vegetation på stenhällar och i sprickor med en lutning på minst 30° i inlandet. I naturtypen ingår också lutande hållmarker, branter eller lutande silikatklippor med ett trädskikt $\leq 10\%$ täckningsgrad. Berggrunden utgörs av svårvittrade och näringsfattiga graniter och gnejsar, mesotrofa bergranter t.ex. kalkfattiga skiffrar eller ultrabasiska bergarter, t.ex. serpentinsten. I Gömarken utgörs berggrunden av granit och gnejsiga graniter med granit- och pegmatitgångar. Vegetationen utgörs både av växtlighet i sprickor och av lav- och mossflora på branta klippväggar och under överhäng. Habitatet är i regel tämligen artfattigt när det gäller kärlväxter. På klippställarna förekommer däremot rikligt med lavar och i sprickorna växer sparsamt med ombunksväxter, enstaka gräs och mossor. Vegetationen på mesotrof och i synnerhet utrabasisk silikatberggrund kan vara artrik och innehåller ofta starkt specialiserade arter.
Mer specifik beskrivning kommer efter avslutad basinventering.
- För gynnsam bevarandestatus gäller:
- Hållmarken ska luta minst 30 grader.
 - Trädskiktet ska ha högst 10% täckningsgrad.
 - Vegetationen i sprickor och lav- och mossflora på hållarna.
- Bevarandestatus:** Bedömning av bevarandestatus sker i samband med basinventeringen av Natura 2000 och skyddade områden.

9070 Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ

- Bevarandemål:*
- Arealen Trädklädda betesmarker ska vara minst xx hektar (uppskattningsvis ca 50 ha, arealen fastställs efter basinventeringen).
 - Trädskiktets (träd och buskars) krontäckningsgrad ska vara 30-100 %.
 - Ålderstrukturen ska vara varierad med ek och andra ädellövträd .
 - Det finns minst 5 grova ekar eller annat grovt lövträd per ha.
 - Det finns högst 5 granar per ha.
 - Minst 5 m³ död ved i olika former och nedbrytningsstadier ska finnas, utöver det skall död ved bildas på naturlig väg för att tillgodose en god variation i kvalite på den döda veden.
 - Minst 5 innanmurkna träd eller åtgärdade träd för att bilda mulm i förtid per ha ska finnas i området.
 - Förekomsten av typiska arter (lavar och mossor) för naturtypen är idag dåligt känd. Möjligen inventeras typiska arter i kommande Basinventering för Natura 2000 och skyddade områden och därefter formuleras mål för dessa.
- Beskrivning:*
- Större delen av området är klassat som nyckelbiotop. I stora delar av området finns gamla grova ekar av hagmarkstyp med värdefull lavflora. Området har mycket lång beteskontinuitet men har under lång tid haft lågt betestryck med omfattande igenväxning med träd och buskar till följd. Området gränsar till flera olika strandnaturtyper som också ingår i betesfällan.
- Generellt gäller för naturtypen
- Naturtypen förekommer på fastmark och är torr-blöt och näringsfattig-näringsrik. Träd- och buskskiktets krontäckningsgrad är 30-100% och utgörs av inhemska trädslag. Naturtypen inkluderar betade skogar och betade hagmarker.
- För gynnsam bevarandestatus gäller
- Naturtypen ska ha en lång hävdkontinuitet så väl som trädkontinuitet och inslag av gamla träd ska finnas.
 - Bete förekommer normalt i naturtypen.
- Bevarandestatus:* Bevarandestatus är god och kan öka genom luckröjningar i flera omgångar utspritt över flera år.

9080 *Lövsumpskogar av fennoskandisk typ

- Bevarandemål:*
- Beskrivning:* Naturtypen är en del av 9070 Trädklädda betesmarker.
- Bevarandestatus:*

9190 Äldre ekskogar på sura, sandiga marker

- Bevarandemål:*
- Beskrivning:* Naturtypen är en del av 9070 Trädklädda betesmarker.
- Bevarandestatus:*

91D0 *Skogbevuxen myr

Bevarandemål:

- Arealen skogbevuxen myr ska vara 5,6 hektar.
- Trädskiktets krontäckningsgrad ska vara 30-100 %.
- Minst 5 m³ död ved i olika former och nedbrytningsstadier ska finnas, utöver det skall död ved bildas på naturlig väg för att tillgodose en god variation i kvalite på den döda veden.
- Förekomsten av typiska arter (lavar och mossor) för naturtypen är idag dåligt känd.

Möjligen inventeras typiska arter i kommande Basinventering för Natura 2000 och skyddade områden och därefter formuleras mål för dessa.

Beskrivning:

Generellt gäller för naturtypen
Naturtypen förekommer på myrar (>30 cm djupt torvtäcke) som är fuktig-blöt med högt liggande grundvattenyta. Näringsförhållandena är näringsfattiga-intermediära. Trädskiktets krontäckningsgrad är 30-100%. Trädslagsblandningen varierar med myrtyp och näringsförhållanden men glasbjörk, tall och gran är vanliga trädslag.

För gynnsam bevarandestatus gäller:

- Skogen ska vara eller i en relativt nära framtid kunna bli en naturskog med avseende på egenskaper och strukturer.
- Den kan ha påverkats av t ex plockhuggning, bete eller naturlig stöning.
- Trädskiktets krontäckningsgrad ska vara 30-100 %.
- Skogen ska vara i ett sent eller relativt sent successionsstadium.
- Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen.
- Skogenas hydrologi är inte under stark generell påverkan från t ex markavvattning, torvtäckt eller dylikt.
- Fält- och bottenskiten domineras av ris, halvgräs och vitmossor.

Bevarandestatus: Bedömning av bevarandestatus sker i samband med basinventeringen av Natura 2000 och skyddade områden.

Ingående arter

För generella beskrivningar av artens förutsättningar, se "Art- och Naturvisa vägledning för Natura 2000" på Naturvårdsverkets hemsida. (www.naturvardsverket.se)

1166 Triturus cristatus Större vattensalamander Groddjur

<i>Bevarandemål</i>	<ul style="list-style-type: none">- Minst ett lämpligt lekvatten skall finnas i området, dvs en permanent vattensamling, som är fiskfri, solbelyst och innehåller vattenväxter, samt är minst ca 10 m i diameter och minst ca 0,5 m djup.- I området och i anslutning till lekvattnet ska finnas lämpligt landhabitat, främst i form av ädellövskog med naturskogskvalitéer.- Förutom lekvattnet ska det finnas ytterligare småvatten i området. Dessa småvatten kan vara mer eller mindre tillfälliga.- Större vattensalamander ska förekomma i området. <p>Ytterligare bevarandemål för arten, t ex populationsstorlek och reproduktion, tillkommer efter att den nationella Basinventeringen av skyddade områden har genomförts.</p>
<i>Beskrivning</i>	<p>Större vattensalamander är ett upp till 11 cm stort stjärtgroddjur. Larverna har lång utvecklingstid vilket innebär att den är beroende av dammar som håller vatten hela sommaren. Efter leken i april-maj lever arten i huvudsak på land under stenar och i murkna stubbar etc, vanligen i fuktig lövdominerad skog. De unga djuren går upp på land i september-oktober. Lekvattnen får inte vara för sura (pH >5,0). Inplantering av fisk utgör ett hot mot arten liksom dålig vattenkvalitet.</p> <p>Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:</p> <ul style="list-style-type: none">- Djuren har krav på stabila landmiljöer, fria från mänsklig påverkan.- Lekvattnen bör vara fiskfria eftersom larverna är utsatta för en kraftig predation från fisk.- Lekvattnen bör helst ha en viss vegetation och bör ej vara för sura (pH =5,0).- Lekvattnen bör vara solbelysta så att de blir isfria tidigt på våren och håller en hög temperatur långt in på hösten.- Då spridningsförmåga hos arten är begränsad, bör avstånden mellan lämpliga biotoper (och lekvatten) inte blir för stora. Populationen kan då isoleras med stor risk för lokalt utdöende som följd av slumpmässiga, miljöbetingade eller demografiska faktorer.
<i>Bevarandestatus</i>	<p>Bedömning av bevarandestatus sker i samband med den nationella Basinventeringen av Natura 2000 och skyddade områden, som kommer att genomföras under 2005-2007.</p>

<i>Bevarandemål</i>	<ul style="list-style-type: none">- En kontinuitet av mulmträd skall upprätthållas i gömarken. Förutsättning för mulmbildning skapas i minst tre yngre ekar för varje isolerat äldre lövträd med mulm. Även andra mulmbildande lövträd som t ex lind och ask är viktiga för läderbaggen. Två av träden åtgärdas i närheten av befintliga läderbaggsträd eller annat äldre lövträd (20-50 meter) och ett träd åtgärdas för att utvidga och binda samman områden med läderbagge dock inte mer än 50-100 meter från befintliga äldre träd.- Arealen trädklädda betesmarker ska vara minst xx ha.
<i>Beskrivning</i>	<p>Läderbaggen är knuten till äldre ihåliga lövträd med stora mängder mulm. I Sverige förekommer den i ek, ask, lind, bok och andra träd som blir ihåliga. God solexponering påverkar mikroklimatet inne i hålträden, men mulmen får inte bli för torr. Läderbaggen anses föredra träd som står fristående eller halvöppet men förekommer också i skuggiga skogar. Det är dock sällan man ser arten i helt slutna bestånd och det är sällan som exkrementerna faller ut ur håligheter på bokar som de ofta gör från ek. I kustnära lokaler som i Gömarken är det viktigt med skydd för kylande vindar från Östersjön för att den varma perioden på sommaren ska bli tillräckligt lång för larvutvecklingen. I Gömarken är det viktigt att röjningar inte öppnar för kylande vindar.</p> <p>Sverige härbärgerar en avsevärd del av den samlade Västeuropeiska populationen. De flesta fyndplatserna ligger i sydöstra Sverige.</p> <p>Larven lever inne i stamhåligheternas mulm, där de gnager på den omgivande fastare döda veden. Arten kan stanna mycket länge i samma träd, vilket gör att stora mängder av de karaktäristiska exkrementerna efter hand ansamlas inuti träden. Larvutvecklingen sträcker sig över två till fyra år. Förpuppningen sker under sommaren i en ganska fast kokong i stamhåligheterna. Den fullbildade skalbaggen lever upp till en månad och uppträder i juli och augusti inne i hålträden. Läderbagge har begränsad spridningsbenägenhet och de flesta individer stannar under hela sin livstid i det träd där de kläckts. Individer som förflyttar sig upp till 190 m avstånd mellan träd har iakttagits. Om avstånden är längre mellan lämpliga hålträd får isoleringseffekten stor betydelse för artens spridningsförmåga.</p> <p>Gynnsam bevarandestatus för läderbaggen innebär:</p> <ul style="list-style-type: none">- Förekomst av äldre ädellövbekant med tillgång på mulmträd, vanligen ek. Vid kusten är det dock viktigt att kalla vindar inte får spelrum. En skog kan under stora delar av sommaren vara varmare än en solbelyst hagmark med kalla vindar från sjön.- Betesdrift och plockhuggning eller motsvarande ingrepp som håller trädskiktet glest och luckigt, med god möjlighet för ljuskrävande träd som t ex ek att utveckla mulmträd och att föryngra sig.- Ett lämpligt avstånd mellan hålträden är högst 100 meter för att undvika isoleringseffekter och för att spridningsmöjligheten mellan närliggande områden ska vara god.
<i>Bevarandestatus</i>	Bevarandestatus för läderbagge är god i Gömarken.